

MIHIN SUUNTAAN?

Haluaisin saada Tietäjässä julaistuksi nämä hajanaiset mietelmät teosofisen seuran toiminnasta ja yleisestä suunnasta. Kun seuran työ nyttemmin on tullut keskustelun alaiseksi, niin pitäisin välttämättömänä, että poikkeavatkin mielipiteet arastelematta ilmi lausutaan, sillä ainoastaan siten pääsee liike järjestäytymään tämän ja mikäli mahdollista lähinnä tulevan ajan vaatimuksia ja tarpeita vastaavalle kannalle. Tällöinen menettely on käsittääkseni myös seuran johtavien periaatteiden mukainen. Täytyyhän liikkeen, joka aikoo avata uusia näköaloja kansan tajunnalle, tai pyrkii herättäjäksi, olla itsekin valmis ainaiseen nuortumiseen sekä sisällön että muotojen puolesta. Siihen sitä paitsi velvottaa aika, joka nyt on tykkäänään toisenluontoinen kuin seuraa tänne perustettaessa. Ja siihen nähden voi sanoa, että mikä on tänään terveellistä, ei ehkä ole hyödyllistä huomenna. Vähinkin kaavottuminen ja teorioihin takertuminen on vahingollista, sillä uudistavana voimana pysyy ainoastaan henki ja elämä, eivätkä tietopuoliset maailmankatsomukset, olkootpa ne teosofisia, kristillisiä tai muita.

Itse aiheeseen nähden en tässä voi esittää mielipiteitani niin lyhyesti kuin tahtoisin, mutta toivon siinä suhteessa oltavan kärsivällisiä. Huomauttaisin myös, että puhun asioista etusijassa ikäänkuin sivullisen kannalta, sen mukaan onko niillä merkitystä elämän kohottavana voimana, pyrkimättä joka kerta ratkaisemaan minkä arvoisia totuuksia ne ovat itsessään.

Mikäli olen ymmärtänyt on teosofian ydinkohtana ja sen kasvatuksellisen tehtävän lopputarkoituksena yleinen veljeys. Mutta veljeysihanne toteutuu niinhyvin yksityisessä kuin yhteiskunnassakin vasta vaikean ja aikaa kysyvän kehityслиikkeen hedelmänä. Kun siis seuraan liittyville esitetään veljeys ensimmäisenä ehtona, niin edellytetään jo alussa sitä mikä on saavutettavissa vasta kehityksen huipuilla. Tämä on ristiriitaista ja houkuttaa helposti siihen luuloon, että kun tullaan seuran jäseniksi, niin ollaan jo veljeydessä, muodostetaan yleisen veljeyden ydintä. Todellisuudessa on mahdotonta asettaa kenellekään seuran jäsenelle tai siksi aikovalle muuta vaatimusta kuin pyrkimyksen yleiseen veljeyteen, ellei tahdota johtaa teeskentelyyn tai itsepetokseen ja suuriin luuloihin. Mutta missä on ainoastaan pyrkimystä, siellä ei vielä muodosteta „yleisen veljeyden ydintä“, jonka vuoksi sivullisesta tuntuu liian vaativaiselta, että

mikään järjestö ilmaisee tehtävänsä ja samalla oman asemansa maailman kehityksessä sillä tavoin kuin teosofisen seuran ohjelman ensimmäisessä kohdassa sanotaan.

Jos siis veljeys on pyrkimyksenä, ihanteena, jota kukaan ei vielä ole saavuttanut, niin tulee kaikkea muuta tärkeämmäksi kysymys: miten, millä tavoin? Asia saa siten käytännöllisen luonteen, siirtyy ylhäällä liitelevästä teoriasta alas tämän maan kamaralle. On ratkastavana, miten kasvatetaan veljeyttä, kuinka se toteutuu juuri täällä ja tässä elämässä.

En tietenkään tahdo sanoa, ettei seurassa olisi valaistusta ja selvitettyä veljeyttä periaatteen ja elämänkysymyksen kannalta. Mutta johtopäätöksiä ja velvotuksia ei ole viety suoraan perille asti. Veljeyden tietopuolinen opetus on ainoastaan toinen puoli tehtävästä, eikä se yksinään tuota hedelmää, ellei samalla luoda perustavia edellytyksiä, kasvamisen ehtoja. Samaa työtä on tehnyt kirkkokin jo parisen vuosituhatta, mutta millä tuloksilla? Kirkon ja ihmiskunnan verinen historia sekä nykyisen yhteiskunnan vararikkotila puhuvat kyllin selvää kieltä.

Suhde on sama kuin viljaa kylväessä. Ei riitä yksistään se, että meillä on hyvää siementä ja että sitä kylvetään. Kylvömaa on ensin tehtävä kasvatuskuntoiseksi. Muutoin kenties vain perin harvat yksinäiset siemenet pääsevät kasvamaan, eivätkä nämä yksinäisinä ja kuihtuvaisina sekä kaikenlaisen rikkaruohon seassa voi muodostaa mitään satoa. Tämänlainen kylväjä on kirkko, eikä periaatteessa paremmin menettele teosofinen seurakaan. Molemmat luottavat johonkin „pieneen sysäykseen“, kuten erään seuran johtomiehen kuulin mainitsevan, ja molemmat auttamattomasti pettyvät. Molemmat katselevat asioita yksistään ylhäältä päin, aatteen kannalta ja sen vuoksi häipyvät näköpiiristä kehityksen historiallinen perusta ja sen ulkonaiset ehdot. Mutta kasvatuksen tekijöinä eivät ole ainoastaan ylhäältä tulevat sysäykset, vaan myös alhaalta ylöspäin pyrkivät voimat.

Kylvömaa on yhteiskunta. Sillä veljeyttä ei voi olla olemassa yksilöllisesti, vaan se on aina yhteiskunnallista. Mutta nykyisessä yhteiskunnassa on veljeyden toteutuminen suorastaan mahdotonta, jos katsomme asioita peittämättömän totuuden valossa. Mikä veljeys voi menestyä siellä, missä koko järjestelmä perustuu riistämiseen ja riistettynä olemiseen ja jossa jokaisen täytyy ajatella ainoastaan omaa itseään, saadakseen ja säilyttääkseen aineellisen toimeentulonsa. Kohota nykyisessä yhteiskunnassa veljeyteen tai yleensä syntyä uudeksi

ihanneihmiseksi on yhtä helppoa kuin nousta liejuisen suon syvyydestä iskemällä kiinni omiin saappaanvarsiinsa.

Mitä nyt siis on tehtävä? Miten on luotava veljeyden perusteet? Tähän ei ole vielä vastattu kirkon tai teosofian, yhtävähän kuin muunkaan uskonnollisen tai filosofisen suunnanosottajan taholta. Vastauksen antaa ainoastaan sosialismi.

Harkittakoon asioita mihin päin hyvänsä, emme pääse muuhun tulokseen kuin siihen, että yhteiskunnallinen uudistus voi tapahtua yksistään sosialismin perusaatteiden pohjalla. Tämä on johtopäätös, jos olemme kyllin vilpittömiä ja pyrimme tarpeeksi syvälle ajan merkkien ja historiallisten kehitysehtojen ymmärtämiseen. Nykyistä anarkiaa, joka todellisuudessa vallitsee koko yhteiskuntaelämässä, ei poista muu kuin se, että tuotannonvälineet tehdään yhteiskunnallisiksi, jolloin ne lakkaavat olemasta sarron ja vääryyden keinoja.

Tästä riippuu perusaatteeltaan ei vain veljeys- vaan myös siihen erottamattomasti yhdistetty maailman rauhankysymys, joka myös luonnostaan kuuluu seuran ohjelmaan. Senkin ratkaisu tapahtuu ainoastaan yhteydessä yhteiskunnallisen uudistuksen kanssa. Porvarillinen, aatteellinen rauhanliike semmoisenaan ei voi tuottaa pysyviä tuloksia.

Koko kysymys veljeyden toteuttamisesta saa siis lopuksi tällaisen muodon: Mikä on teosofisen seuran suhde sosialismiin? Aika on sellainen, ettei voida mennä tämän kysymyksen ohi, eikä sitä tulevaisuuteen siirtää. Vastauksesta ja seuran toiminnan soveltamisesta riippuu tahtooko seura tehdä aatteestaan täyttä totta ja onko sen veljeysoppi muutakin kuin kaunista hopeakellon soittoa.

Seuran ohjelma itsessään vie sosialismiin, jos ollaan täysin johdonmukaisia. Mitäpä muutoin merkitseisi seuran tunnustama veljeys, ellei välitettäisi niistä räikeistä yhteiskunnallisista ristiriidoista, joita kaikkialla on nähtävänä ja jotka tekevät veljeyden toteuttamisen mahdottomaksi, tai ellei uusien olojen luomiseksi yhdyttäisi taisteluun niitten kanssa, jotka sellaisen tarkotusperän ovat ottaneet päämaalikseen. Ratkasevasti ja varmasti siirtyä sosialismin perusaatteiden ja vaatimusten pohjalle ja suunnitella työnsä sen mukaan, se on ensimmäinen askel teosofisen veljeysaatteen toteuttamiseksi yhteiskunnassa. Ohjelma velvottaa siihen, ellei seura kristillisen kirkon tavalla tahdo joutua ristiriitaan itsensä kanssa, pettäen käytännössä omat ihanteensa.

Eivätkä ne ole ainoastaan veljeys- ja rauhanaatekysymykset, jotka riippuvat yhteiskunnallisesta järjestäytymisestä. Tärkeimmät uudistuspyrkimykset muillakin aloilla edellyttävät samoja alkuperusteita. Niin on laita kasvatukseen ja koulu-uudistuksen, raittiusliikkeen, sukupuolikysymyksen, terveydenhoidon ja monen muun. Vieläpä kirkolliset ja uskontokysymyksetkin voivat saada ratkasunsa vasta yhteiskunnallisen uudistuksen yhteydessä. Erikoisalajat kuuluvat yhteiseen järjestelmään, ovat siitä riippuvaisia ja kantavat sen leimaa. Ne ovat ikäänkuin saman ruumiin osia, eikä niitä siis voi uudistaa, uudistamatta kokonaisuutta. Jos tahdotaan parantaa yksityisiä elimistöjä, on koko ruumis ensin saatava terveeksi.

Tämä näkökohta tavallisesti unohdetaan, ja sen vuoksi meidän valistus- ja herätystyömme on niin puolinaista ja haparoivaa joka taholla. Ei tietenkään pidä mistään odottaa täydellistä, joka ei ole saavutettavana. Mutta meidän valistustyömme pitäisi toki olla ehjää ja kokonaista, joka nojautuu ei vain yksilöiden sielullisiin, vaan myös historiallisiin ja yhteiskunnallisiin perusteisiin ja jota johtaa selvä tietoisuus lähimpänä olevasta tarkotuksesta ja siihen vievästä tiestä. Kirkon päämääränä on yksinomaan taivas, ja teosofitkin huolehtivat suureksi osaksi tuonpuoleisesta. Aina liikutaan kaukana, ja siksi ei nähdä lähellä olevaa. Tutkiva henkemme kaipaa tosin myös retkeilyä maailmojen ja filosofiain syvyyksiin, mutta siksi, että sieltä voisimme avartuneemmin katseita palata taas tähän ilmapiiiriin. Emme tarvitse herätystä taivasta varten, vaan tämän elämän ymmärtämiseen. Jos tajuntamme jatkuu haudan toiselle puolelle, niin me siellä kyllä heräämme ja elämme sitä maailmaa varten, jos maan päällä ensin olemme oppineet täyttämään maan tarkotuksen.

Ehdotus seuran siirtymisestä sosiaalisen yhteiskuntaohjelman kannalle, herättää tietysti ja on jo herättänyt vastaväitteitä. On sanottu, että sen tulee olla puolueettomana, vapaan tutkimuksen seurana, mutta on jäsenillä yksityisesti oikeus toimia vakaumuksensa mukaan. Selitys kuulostaa aluksi hyvältä. Mutta tarkemmin ajatellen se ei sisällä yhtään mitään. Ehdoton puolueettomuus on itsessään mahdoton. Kenellä on itsenäinen maailmankatsomus, hän ajattelee ja toimii omalla tavallaan, ja joutuu siis tahtomattaankin puolueelliseksi toisten vakaumuksen kannalta. Mutta tässä tietysti tarkotetaan puolueettomuutta rajotetussa merkityksessä, seuran suhtautumista yhteiskunnallisiin ohjelmiin. Edellä kuitenkin osotettiin, että seuran oma tehtävä vie johdonmukaisesti sosialismiin. Jos siis seura tahtoo olla puolueeton, niin sen on joko hylättävä

päätarkotuksensa tai pysähdyttävä vain aatteisiin ja sanoihin. Vähän tai ei mitään merkitsevät sellaiset puolueettomat yhteiskuntaharrastukset kuin veljeyspankit, Sointula-kokeilut, tai värikkäät kuvaelmat siitä millainen meidän yhteiskuntamme on kymmenentuhannen vuoden perästä.

Puhe vapaitten tutkijain seurasta ei myös tyydytä selityspusteena. Tutkimus on yhtä vapaata seuran ulkopuolellakin, ehkäpä vielä vapaampaa, kun sitä eivät sido muodollisetkaan ohjelmat. Kun yhdytään seuraan, täytyy olla jokin yhteinen, selvä ja määrätty toiminnan suunta tarkotuksen toteuttamista varten, ainakin, mikäli on kysymys ohjelman ydinkohdista. Muuten on seuran olemassaolo tarpeeton ja yhtyminen keinotekoisista, teennäistä. Sama koskee huomautusta, että yksityiset jäsenet saavat kyllä toimia vakaumuksensa mukaan. Sen kyllä jokainen itsekkin tietää. Mutta yksityiset liittyvät joukkoon pääasiassa siksi, että yhteistyö on huomattu edullisemmaksi voimain käytön muodoksi, kuin yksityisten erillinen ja hajallinen toiminta. Sitä paitsi ei yksityisten työskentelylle ole aina tarvittavia edellytyksiä ja mahdollisuuksia, jotka nekin saavutetaan parhaiten yhteistoiminnan avulla.

Tietäjässä oli tuonnottain luettavana laaja ja ihanavärinen kuvaus tulevaisuuden yhteiskunnasta. Mahdollisesti voi sellaista puolustaa vilkkaan mielikuvituksen näytteenä, mutta toiselta puolen on se omansa johtamaan yhteiskunnallista harrastusta todellisuuden ulkopuolelle. Sen vuoksi siitä tässä mainitsen. Vastaisuuden elämän yksityiskohtaisia muotoja ei kukaan kykene näkemään. Sellainen luulottelu pettää. Historiallisen kehityksen ja nykyisyyden tarkan tuntemisen kautta selviää vain uuden yhteiskunnan pääperusteet, ja ehkä lisäksi jotkin yleisimmät hahmopiirteet. Mutta tässä onkin jo kylliksi, jotta yhteiskunnallinen liike voi perustua kehityksen luomalle varmalle pohjalle. Tämän perustan ja sen mukana selvän tietoisuuden tavoiteltavasta päämäärästä on jo saavuttanut sosialismi, ja sen vuoksi sillä on tulevaisuus.

Tai jospa kuvitteleisimmekin, että äsken mainittu ihannekuva ja muut sellaiset mielikuvituksen leikittelyt vastaisivat tuhansien vuosien perästä saavutettavaa todellisuutta, niin on heti esillä kysymys: mitenkä siihen tullaan? Syntykö se itsestensä, vaiko joistakin aatteellisista „sysäyksistä“? Tai luovatko sen jumalat ja mestarit? Pelkäänpä, että nämä jättävät sen ihmisten itsensä suoritettavaksi, niin näyttää ainakin tähän asti olleen. „Elämä vie jokaisen rannalle“, sanoo Dostojewski, ja tähän voisimme lisätä: mutta soutaminen on jätetty meidän omaksi asiaksemme, ja siitä riippuu

miten pian rannalle saavutaan ja päästäänkö sinne terveinä vaiko haaksirikkoisina.

Ja tästä tulemme taasen siihen samaan lopputulokseen, että yhtä vähän teosofit kuin muutkaan voivat suorastaan hypätä jollekin yhteiskunnan uudelle asteelle. Tie sinne kulkee ainoastaan sosialismin kautta. Mahdollisesti kuvitellusta kaiken yläpuolella olemisesta täytyy laskeutua alas joukkoon luomaan ensin perustusta ja kivijalkaa, niin aineellista ja vaivaloista kuin se onkin. Ilman sitä ovat kaikki muut rakennelmat kestäättömiä. Tämän työn aika on tullut, jonka vuoksi muitten tehtävien ja haaveiden täytyy jäädä sivummalle, niin rakkailta ja tärkeiltä kuin ne tuntunevatkin.

Ei tarvitse ennustaa, sen tietää olosuhteista, että ennen pitkää valistustyönkin alalla kysytään todenteolla, mihin kukin pystyy ja kykenee, vallankin niiltä, jotka aikovat olla henkisen vartiopalveluksen eturintamassa. Tulkoonpa ensi aluksi joko taantumuksen yön tai valtavan luomisen päivä, kummassakaan tapauksessa eivät riitä vanhat reseptit. Vaaditaan sekä uutta sisältöä että uusia muotoja.

Elämä kysyy taistelua. Kokemus on jo osottanut, että pelkkä „myönteinen“ ja „rakentava“ sunnuntaihartaus ei nyt pitkällekin auta. Teosofit niinkuin kristytkin pelkäävät luokkataistelua. He eivät käsitä sitä, että luokkataistelu on olosuhteiden luoma. Ja kuinkas he sen käsittäisivät, kun eivät ylipäänsä halua tarkemmin syventyä koko kysymykseen. Luokkataistelu on välttämätön ylimenotila siihen asti kuin se tekee itsensä tarpeettomaksi, voittamalla tarkoituksensa. Sosialistinen liike ei ole sitä synnyttänyt, vaan päinvastoin on luokkataistelu synnyttänyt sosialismin. Työväestö siirtyy nyt tietoisesti luokkataistelun kannalle, koska he ovat selvästi kokeneet, ettei ole muuta keinoa nousemiseen. Luokkataistelu ei ole luokkavihaa, josta sosialismia on aiheuttomasti parjattu. Mutta millainen taistelun luonne tulee olemaan, se ei riipu heistä, vaan yläluokasta, sen heräämisestä ajan merkkien ymmärtämiseen. Tätä nykyä yläluokat vielä nukkuvat syvässä unessa.

Elämä kysyy myös valaisua. Mutta sitä valoa, jota se nyt jo kaipaa, ei ole kenelläkään vielä annettavana. Se syntyy kyllä uuden päivän mukana, sillä ihmishenki ei koskaan kadota aavistuskykyään. Sen mahdollisuudet ovat jo olemassa, mutta ne eivät ilmene etsimättä ja selvittämättä.

Niillä, joiden sielussa on herännyt pakko valmistautua tekijäksi tulevaisuuden valistustyöhön, on nyt edessä raskas etsimisen vaiva. Ja

kukin etsijä löytää vain yksityisiä säteitä, mutta ne yhdessä muodostavat valon. Hajanaisista paloistahan Kalevalan äitikin loi uuden Lemminkäisen.

Ainoastaan elämästä itsestään löydetään se valo, joka voi elämää valaista. Inhimillinen elämä toteutuu yhteiskunnassa, ja sen vuoksi yhteiskunnallisten kehityslakien ja suuntien tajuaminen on elämäntuntemisen tietopuolisena edellytyksenä.

Kirjotelmista, puheista ja osastojen keskustelunaiheista päättäen ovat yhteiskunnalliset asiat seuran jäsenille suureksi osaksi sekä vieraita että tuntemattomia. Nähtävästi on jo totuttu siihen harhaluuloon, että teosofisissa ajatussokkeloissa on jo koko totuus ja valkeus.

Edellä on jo mainittu, että veljeysaate, joka on seuran päämääränä, vie omasta pakostaan elävään yhteiskunnalliseen toimintaan, ja siinä nimenomaan sosialismin perusaatteiden kannalle. Tämän vuoksi eivät seuran jäsenet tietopuolisessa opiskelussakaan voi mennä työvään kirjallisuuden ohitse, tutustuakseen yhteiskunnalliseen kysymykseen. Marxin, Kautskyn, Bebelin, Engelsin, y. m. sosialististen kirjailijojen teoksiin syventyminen on veljeysaatteen ajajille ainakin yhtä tärkeitä kuin „salaisten oppien“ tutkiminen.

Tietopuolinen syventyminen avaa katsetta tekemään tarkempia havaintoja omista ja ympäristön elämäkokemuksista. Ei ole kylliksi, että tunnetaan elämää vain niin sanoakseni ylhäältäpäin. Sillä Suomen tulevaisuutta ei ratkaista yläluokkain palatseissa, vaan joukkojen mökeissä. Sen vuoksi on vapaa valistustyökin hedelmällisintä silloin, kun se auttaa joukkojen nousua. Vapaa valistustyö edellyttää siis tekijöiltään köyhälistön elämän tuntemista, semmoisena kuin se näyttäilyy teeskentelemättömässä, alastomassa todellisuudessaan.

Niille seuran jäsenille, jotka sitä tarvitsevat, suosittaisin siis toiseksi syventymistä työväestön elämään, läheistä tutustumista siihen usealta taholta ja eripuolilta, kaupungeissa ja maalla, tehtaissa ja muissa työpaikoissa, heidän kodeissaan, muonamiesten hökkeleissä tai laitakaupungin ahtaissa ja ilottomissa komeroissa. Jos tunnetaan koko heidän elämäntilansa, heidän puutteensa ja tarpeensa, ja jos havaintoja on vielä mahdollisesti täydennetty yläluokan piirissä ja tietopuolisesti kylliksi syvennytty yhteiskunnalliseen arvotukseen, niin ehkä sitte voidaan ruveta ratkasemaan kysymystä: mitä nyt on tehtävä? Luulen, että tällöin ei tunnu riittävältä yksinomaan veljeydenopetus, vaan huomataan tarvittavan lisäksi jotakin muuta.

Sen ohella voi tutustua kaikenlaisiin hulikaaniparviin, nuoriin ja vanhoihin, ehkäpä „pahamaineisten“ pesien asukkaisiin asti. Sitte kannattaa kyllä kysyä: mikä heidät nostaa? Riittääkö siihen kristillisyyden katkismuksineen ja saarnoineen tai nykyisen teosofian „jumalallinen viisaus“? Pelkään, että vastaus tulee kielteiseksi molempiin nähden.

Herää silloin uudelleen tuo sama kysymys: mitä nyt on tehtävä? Ja vastausta miettiessä alkanevat vähitellen häipyä mitättömyyteen ja lopulta kadota monet rakkaat teoriat, jotka tällöin ovat muuttuneet arvottomiksi tajunnan painolasteiksi. Mitäpä auttavat elämän edessä nuo epäilyttävästä hämähäyrydestä kohonneet haaveet maailman synnystä, juuriroduista, planeettaketjuista, ihmisolennon monista jaotuksista, taivastasoista, nirvanoista, luonnonhengistä, ja muista senkaltaisista. Tuskinpa enempää tulevat kysymykseen astrologian harrastukset, mantrat, lukujen salatieteelliset tutkimiset, magiapelottelut, j. n. e.

Epäilen myös, mennäänkö silloin sanomaan esim. köyhälistölle: „se on karma“, tai yläluokalle: „joka haluaa rikastua, se rikastukoon“, s. o. riistäjä jatkakoon edelleen riistämistään, se on hyvää karmaa. Kristityt opettavat samaa, vaikka lausuvat sen toisilla sanoilla: „se on jumalan tahto“, ja sillä on asia selvitetty, eikä se velvota ketään mihinkään. Siinä on sekä lohdutusta köyhille, että kaikenlaisille keinottelijoille omantunnonrasvaa.

Elämänlait eivät liene niin yksinkertaiset kuin yhteen- ja vähennyslasku tai tulo- ja menotilien tasaaminen. Nasaretin mestari nimenomaan ja vakavasti varotti sellaisesta karmaopista, kun häneltä kysyttiin: „tämähkö syntiä teki, vai hänen vanhempansa?“ Me osaksi tajuamme, osaksi aavistamme maailmankaikkeudessa vallitsevaa syyn ja seurauksen järkkymätöntä lakia, mutta me emme näe sen yksityiskohtia. Tärkeintä on tietää mikä on meidän suhteemme siihen. Ja se on anteeksianto. Pekka Ervast on joskus sivumennen viitannutkin tähän puoleen asiassa. Mutta anteeksianto tälle ja tulevalle sukupolvelle tapahtuu ihmisten kautta, ja sekin, suurin piirtein katsottuna ja pysyvää hyötyä tuottavana, yhteiskunnallisessa toiminnassa. Ja tälläkin kohdalla siis vievät johtopäätökset samaan mihin edelläkin, nimittäin sosiaaliseen kysymykseen.

Tämmöistä kaikkialle ulottuvaa elämän peruslakia ei voi kiteyttää pysyvään ja määrättyyn muotoon itämailta lainatun sanan ja käsitteen puitteissa. Se johtaisi hedelmättömiin laskelmiin, eikä elämä sovi laskuopin kaavoihin. Että intialaiset uskovat karmaan sen sanan alkuperäisessä merkityksessä, se on ymmärrettävä heidän kannaltaan, mutta ei meille

todista mitään myönteistä eikä kielteistä. Intian kansan toivoton tila, alaluokkien ääretön kurjuus ja tieto siitä, että ei ole mitään pelastusta, on pakottanut etsimään ainakin henkistä tasapainotilaa, sellaista elämänselitystä, joka tekisi kestämissä ja alistumisen helpommaksi ja pelastaisi sielullisesta epätoivosta ja rikkinäisyydestä. Sellainen elämänselitys tuli heille karman muodossa.

Karmaoppi on siis siihen asti ja siinä merkityksessä ollut Intian kansan henkinen vapauttaja, mutta sitte on se muuttunut kahleeksi. Karma ei ole vapauttanut muuta kuin epätoivon tunteesta ja sen aiheuttamasta sisäisestä heikkoudesta ja henkisen rappeutumisen ja kuoleman tilasta. Epätoivon syistä se ei ole vapauttanut. Yhteiskunnallista elämää se ei ole voinut vapauttaa, vaan päinvastoin on lujittanut kansan kahleita omiin kastilaitoksiinsa, sitonut väestön yhä kiinteämmin kurjuuteensa, ja viivyttänyt sen nousua. Intiankin vapauttaja on ainoastaan sosialismi, sitte kun sen aika on tullut. Ja kun se tapahtuu, silloin kastilaitoksen häviön keralla ovat osaksi muuttuneet, osaksi kadonneet nykyiset karmaopit ja muut entiset käsitteet, antaen tilaa uusille aavistuksille, jotka vastaavat sen ajan henkisiä tarpeita.

Jos näin on Intiassa, kuinka siis karmaoppi sikäläisessä muodossaan voi auttaa eurooppalaista tajuntaa. Ja jos se ei sitä voi tehdä, niin se ei ole ehdottomasti totta. Se on vain porras, jota tarvitaan määrättyllä asteella, jotta siitä voitaisiin kohota jollekin toiselle, ja kun se on tapahtunut, ei edellistä tarvita. Se ei siis ole kaikkien aikakausien totuutta.

Mitään ikuista totuutta ei ole olemassa, ei teosofiassa enemmän kuin kristinuskossakaan tai jossain filosofisessa suunnassa. Filosofian samaten kuin tieteen, uskonnon ja kaiken n. s. totuuden tarkoituksena on *elimistöjen rakentaminen*. Ne ovat ihmisen henkisen ja käytännöllisen toiminnan herättäjiä, kiihottajia, innostajia ja johtajia, ikäänkuin vipusimia elämän kohottamista varten. Ja mikäli niillä on tällaista merkitystä, mikäli ne auttavat ihmisten ja yhteiskuntien kasvamista, sikäli niillä on totuusarvoa.

Sillä ei ole mitään elämästä erillään olevaa totuutta, vaan se on aina jossakin suhteessa ihmiseen ja yhteiskuntaan. Sen vuoksi totuus muuttuu henkisten ja yhteiskunnallisten elimistöjen kasvaessa, ja jos se ei muuttuisi ja uudistuisi, niin se olisi ihmiskunnan kahleena, eikä vapahtajana. Jumalatkin ovat kehityksenalaiset, kuinka siis totuus pysyisi paikallaan.

Totuus on nimetön. Se ei ole teosofista, kristillistä, buddhalaista, muhamedilaista tai muuta senkaltaista. Niiden kaikkien tarkoitus on tehdä itsensä tarpeettomaksi, s. o. olla lähtökohtana jollekin toiselle asteelle. Mikä

oikeus meillä siis on leimata omat suuntapiirteemme ehdottoman oikeiksi. Me sijotamme asiat määrättyyn pilttuuseen ja sanomme, että tämä kuuluu siihen ja sen mukaan annamme niille arvoa. Kysymme ensisti onko se kristillistä tai teosofista ja sen perusteella ratkaisemme oman suhtautumisemme. Tai ainakin otamme huomioon onko se lähtenyt siitä tai siitä „piiristä“, antaaksemme sille luottamusta tai saadaksemme siitä ehkä jonkun lisänumeron omalle ansiotilille. Meidän päämäärämme ei ole kristillisuus, ei teosofia tai muut lahkolaisihanteet, vaan jotakin mikä on kaikkien näiden takana.

Jokainen tahtoi leimata totuuden omalla sinetillään. Mutta totuus itse ei kärsi sellaisia leimoja tai sinettejä salaisine vertauskuvineen. Samoin myös ihminen sisimmässään vieroo itsensä leimaamista, sillä merkittävästi oman leimansa, hän välillisesti myös leimaa muut. Kun evankeliumijuhlissa sanotaan: „me jumalanlapset“, tai teosofien kokouksissa: „me teosofit“, niin tekee se sivulta kuulijaan yhtä teennäisen vaikutuksen. Evankeliumijuhlissa lisätään siihen häikäilemättä: „nuo maailman ja kadotuksen lapset“, eikä se tietenkään tee vaikutusta sen paremmaksi. Jos kristityt jumalanlapset luulevat olevansa ainoat taivaanvaltakunnan perilliset tai teosofit kuvittelevat ihanaa „etuoikeutta“ saada muka olla jonkin uuden juurirodun kantajoukkona, niin kumpikin periaate kasvattaa samallaista ylpeyttä, joka ennen muinoin kuvattiin sanoilla: „minä kiitän sinua jumala, etten minä ole niinkuin muut ihmiset.“ Kuinkas se sanoikaan Nasaretin mestari, kun opetuslapset kysyivät häneltä: „kuka on suurin taivasten valtakunnassa?“

Leimaamattomuus ei ole erikoistumattomuutta. Aatteet voivat olla yhteisiä, mutta saavat eri sisältöä ja muotoja, samaten kuin elämä, joka ilmenee niin eri tavoin. Ei voi istuttaa Niilin lootusta Vuoksen rannoille, eikä itämaisia aatteita semmoisinaan voi siirtää Suomeen. Suomen kasvillisuus kehittyi vain sen omalta pohjalta ja samoin aatteet saavat voimansa ja menestyksensä täkäläisistä elinehdoista. Ellei niitä jo muotonsa puolesta voida ilmaista käyttämättä laajaa sarjaa itämaisia nimityksiä ja „Salatieteilijän sanakirjaa“, niin ne eivät ole vielä kypsät tätä maata varten. Elleivät ne täällä liity omaan kokemustemme yhteyteen, ottaen huomioon meidän aikamme tehtävät ja vaatimukset ja kehitystarpeet, niin eivät ne voi täällä kehkeytyä elämän kohottamisvoimiksi. Tunnustan ja ymmärrän kyllä monellaiset alkuvaikeudet, mutta niiden ohi mentyä on kaikki puolet, mikäli mahdollista, otettava huomioon.

On tosin pyrkimys kehittää suomalaista teosofiaa Kalevalan pohjalle. Mutta kun yritys tähtää osittain siihen, että Kalevala tehtäisiin jonkinlaiseksi salatieteen lähdekirjaksi tai teosofian todistuskappaleeksi, niin yhdistetään siihen jotain hämärää ja sekavaa, eikä tehdä hyvää palvelusta Kalevalalle. Tai kun Kalevalan „haltia“ käsitteen avulla valaistaan Snellmanin, Lönnrotin y. m. kansallisuusaatetta, niin tuntuu se maallikosta teennäiseltä, niin vilpítőnta ja harrasta kuin se esittäjän puolelta on ollutkin.

Kalevala sisältää lähtökohtia miltei kaikkien elämäntilojen ja suuntien valaisemista varten. Se ei ole kristillinen eikä teosofinen, se vain esittää esivanhempiemme näkemyksiä ja elämänkatsomusta, ei muuta. Meidän nykyaikainen henkinen elämämme juurtuu niihin samoihin kokemuksiin, jotka ovat synnyttäneet Kalevalan lauluja ja kuvia, ja sen vuoksi Kalevala voi vieläkin hedelmöittää aate- ja tunnemaailmaamme, mutta parhaiten sillä edellytyksellä, että sen kuvia ja mietteitä käytetään alkukohtina, joista kehitetään nykyajan elämänvalaistus.

Toisilla Kalevalan kertomuksilla on kyllä merkillinen vastaavaisuutensa myöhemmän ajan elämässä. Niinpä Sampo-taru on ikäänkuin suurpiirteinen kuva ihmiskunnan sosiaalisesta taistelusta. Mutta aiheetonta on yhdistää siihen mitään salatiedettä.

Elämän suuret tapahtumat ja kansanhengen aatekuvat juontuvat visseissä tapauksissa samallaisten kokemusten alkulähteistä, jonka vuoksi molemmat kiteytyvät suhteellisesti toisiaan muistuttavaan yleismuotoon. Siitä johtuu, että tuollaisiin tarinoihin saattaa joskus tiedottomasti liittyä vertauskuvallisia, ennustavia ja varottavia piirteitä.

Teosofisten oppien alkuperää koskevat perusteet sisältävät paljon pimeitä ja epäilyttäviä paikkoja, eikä niitä ole kukaan ainakaan Suomessa yrittänytään tyydyttävästi valaista. Vetoaminen mestareihin ei mitään hyödytä, se vain pakottaa epäilemään, ettei asialla ole todistusta itsessään. Ja kuka sitäpaitsi takaa, ettei se, jota luullaan mestarin vaikutukseksi, olekin vain omain mielipiteiden tiedotonta kaikua. Sillä totuudesta erehdykseen on useinkin vain yksi lyhyt askel. Ellei joku asia pysy pystyssä omalla voimallaan, niin on turha vaiva panna auktoriteetteja sitä pöngittämään. Yhtä turhaa on kehottaa tukahuttamaan epäilystä joko nöyryyden tai oppilaana olemisen nimessä. Missä on etsintää, siellä täytyy olla epäilystä niin kauan kuin on siihen syytä. Epäily lakkaa ainoastaan henkisessä kuolemassa. Ken pyrkii totuuteen, ei voi mennä epäilyksen ohitse, vaan sen kautta.

Asia on autettavissa ainoastaan siten, että ratkaisevasti irtaudutaan kaikesta siitä minkä perusteet ovat epätietoisessa hämäryydessä. Se merkitsisi perinpohjaista uudistusta Suomen teosofisessa seurassa sisällön, jopa muodonkin puolesta, vieläpä nimestä alkaen. Lakata olemasta teosofeja, ollakseen teosofeja, siinä ehdotukseni ydin. Karsia pelkäämättä kaikki, mikä ei ole syntynyt itse elämän perustalta, mikä ei elämää kohota tai jota ei elämä ole todeksi osottanut, siinä seuran sisältöä koskeva ensimmäinen tehtävä. Muodostaa seura yhteiskunnalliseksi – ja miksikäs ei samalla filosofiseksi – valistusjärjestöksi, se olisi ensi sijassa tärkein muodollinen muutos. Seuran yhteiskunnallisella tehtävällä en tietenkään tarkota, kuten edellisestä jo pitäisi selvitä, pyrkimystä jonkin uuden ihannesosialistisen ryhmän muodostamiseen. Kristillinen sosialismi on jo osottanut, miten teennäistä ja hedelmätöntä sellainen homma olisi.

Ymmärrän, että tällaiset vaatimukset tuntuvat raskailta, semminkin johtajista. Pitäisi luopua paljosta siitäkin, mitä äsken on ehkä mestarin nimessä todeksi julistanut. Tilanne voi tulla yhtä vaikeaksi kuin niiden, joille vuorisaarnassa sanotaan: „jos sinun oikea silmäs pahentaa sinun, niin ota se pois ja heitä pois tyköäs.“ Mutta aika vaatii sitä uhria, ja jos se jaksetaan tehdä, tapahtuu ehkä tajunnassa merkillinen muutos: aavistetaan, ettei mitään ole menetetty, vaan että entisten totuuksien takana häämöttää jo uusia suurempia. Siitä saa sielu nuortumisen iloa, jota ei himmennä sekään havainto, että olemmekin vain ihan tavallisia erehtyväisiä ihmisiä, emmekä muuta tarvitsekaan olla. Tämä havainto ei kuitenkaan merkitse alentumista, vaan nousemista, eivätkä johtajatkaan siitä tunne pettymystä ja halua vapautua johtajain taakoista, sillä tältä kohdalta aukenee tie uudistettuun ja hedelmällisempään työhön.

Teosofisen seuran keskuudessa on innostusta totuuden etsimiseen, yhdistyneenä suuren päämäärän, veljeysihanteen, saavuttamiseen. Siinä on sen voima, eikä missään teosofisissa teoriasommitteluissa. Sama on sosialismin ytimenä, jonka vuoksi ei seura päämääränsä tähden voi olla eristettynä sosialismista. Sellainen päämäärä ei voi toteutua, ellei etsinnässä oteta huomioon ajan luomia ehtoja.

Etsintä itsessään ei tunnusta mitään esteitä. Mutta sen täytyy ottaa huomioon ihmisen oma rajotus ja aika, jotka yhdessä määräävät sen mahdollisuudet, sekä päämäärä, joka ilmaisee suunnan. Kun etsinnällä on käytännöllinen tarkoitus, niin se itsestään rajottuu etusijassa sen elämän alalle, jossa tarkoitus toteutuu.

Kokemuspiirin ulkopuolelta meitä hyödyttävät ainoastaan jotkin suuret, tajuntaa laajentavat periaatteet. Mutta niitä emme voi omistaa ja esittää ehdottomina totuuksina, vaan ainoastaan määräytyistä perusteista johtuvina mahdollisuuksina. Sillä niitä ei kukaan voi toiselle todistaa, vaan niiden totuusarvo riippuu jokaisen yksilön oman aavistuksen voimasta, eivätkä ne voi ulottua yksityiskohtiin, sillä aavistuksemme etenee vain harvoja suuntaviivoja myöten. Eräissä tapauksissa ne herättävät uinuvia sielunvoimia, synnyttävät uusia kysymyksiä, ja siten antavat sysäyksiä sielunliikkeille ja kasvamiselle. Mutta tämmöiset elimistöjä rakentavat filosofiset aavistelut lähtevät ainoastaan elämään ja kokemukseen perustuvan ajattelun maaperästä.

Itse elämän lopullista arvoista ei kukaan voi ratkaista siitä syystä, että aavistuksemme mukaan elämä ja kaikkeus on rajaton. Jos persoonallisia jumalia löytyy, niin nekin ovat etsivinä sieluina saman arvotuksen edessä ihmisen tavalla. Sillä elämä ei tule koskaan lopulliseen muotoonsa, vaan suurin piirtein katsottuna on se lakkaamattomassa muuttumis- ja kehitystilassa: „ei se ole vielä ilmennyt, miksi me tulemme“, soveltuu koko maailmankaikkeuteen. Kuinka siis voisimme ratkaista lopullisesti sen, jossa alati syntyy uusia arvotuksia.

Emmekä me tarvitse tämän johdosta valittaa, vaan siitä iloita. Jos pääsisimme elämän koko arvotuksen perille, se merkitseisi meille kuolemaa. Ja meidän tarkotuksemme ja pyrkimyksemme ei kohdistu kuolemaan, vaan elämään.

Elämä on liikettä, etsintää, kasvamista, ainaista nuortumista ja uusien muotojen ja elimistöjen rakentamista. Se edellyttää kokonaisuuden kannalta ainaista kehitystä ja mahdollisuutta uusiin löytöihin. Tuo rajaton mahdollisuus se on, joka ajaa ja pakottaa meitä eteenpäin, emmekä suinkaan tarvitse tukahuttaa etsimisen kaipuuta siinä pelossa että joskus löytäisimme kaiken ja siitä seuraisi ikuinen kuolema. Sillä sitä varten kaikkeus on ääretön, ettemme koskaan voisi päästä viimeiselle rannalle.

Ääni maaseudulta.

(Tietäjä 1916 Syyskuu N:o 9, s. 303-315)

Tähän artikkeliin, jossa näyttäytyi Teosofisessa Seurassa sukeutunut erimielisyys teosofisen työn tarkoituksesta ja suuntaviivoista, Pekka Ervast viittasi lehden samassa numerossa olleessa *Toimittajalta* -kirjoituksessaan (Tietäjä 1916, s. 299-302) sekä valaisi esilletulleita kysymyksiä myös kirjoituksissaan *Teosofinen Seura ja veljeysaate* (Tietäjä 1916, s. 315-318), *Teosofisen Seuran työ ja tarkoitus* (Tietäjä 1916, s. 344-348) ja *Veljeyden toteuttaminen ja T.*

S. (Tietäjä 1916, s. 388-391). Nimimerkki „Ääni maaseudulta“ odotti henkisessä työssä toimivilta aktiivista yhtymistä sosialismiin ja luokkataisteluun. Tästä yhteiskunnallisesta suuntauksesta muodostui yksi niistä tekijöistä, jotka johtivat Suomen Teosofisen Seuran kahtiajakautumiseen. Aiheiden käsittely johti laajempaankiin, lehden palstoilla käytyyn keskusteluun, joihin liittyviä kirjoituksia on poimittu mukaan. – Huomautus *Pekka Okko*.